

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Amnestie jako ústavní institut mimo kontrolu ústavnosti

Následující text je věnován konsekvencím precedentního rozhodnutí Ústavního soudu (dále jen „soud“) sp.zn. ÚS Pl. 4/13, ve věci napadeného čl. II. rozhodnutí prezidenta o amnestii (dále jen „amnestie“). Pro níže uvedené závěry se jeví zcela zásadním rozlišení mezi aplikací práva optikou formálního nebo materiálního právního státu[1]. Obsahové vymezení a zohlednění těchto pojmů je rozhodující pro hodnocení závěrů soudu v dané věci.

Především je nutné zdůraznit, že soud své rozhodnutí založil na závěru, že amnestie je nepřezkoumatelným prerogativem prezidenta, kterýž to závěr podpořil i vyjádřenou domněnkou (nikoli kategorickým výrokem), že tento akt není „jiným právním předpisem“ ve smyslu čl.87 odst. 1 písm.b) Ústavy. Návrh byl tedy odmítnut pro nepřislusnost soudu dle § 43 odst. 1 písm.d) zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu (dále jen „ZUS“), a to výhradně na základě formálních znaků tohoto aktu a formálního vymezení své vlastní příslusnosti bez toho, aby soud podrobil amnestii byť jen elementárnímu přezkumu ústavní konformity.

V úvodu se soud selektivně soustředil na část argumentace navrhovatelů, kteří poukázali na rozhodnutí soudu, jímž zrušil ústavní zákon č. [195/2009](#) Sb., o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny a derogoval rozhodnutí prezidenta republiky č. [207/2009](#) Sb., o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (sp. zn. ÚS Pl. 27/09). V tomto případě soud dovodil vlastní příslusnost takto rozhodnout, ačkoli mu zásadně přezkum ústavních zákonů nepřislusí (interpretace posunul meze své příslusnosti[2]) a rovněž dotčené rozhodnutí prezidenta republiky nebylo právním předpisem. Zde je logika argumentace navrhovatelů naprosto zřejmá, protože poukazují-li na skutečnost, že pokud by soud postupoval v dané věci ryze formálně, tak by nutně musel rovněž dospět k absenci své příslusnosti k přezkumu výše uvedeného ústavního zákona, respektive k nemožnosti derogovat dotčené rozhodnutí prezidenta[3] (dle § 70 odst. 3 ZUS). To že tak neučinil a podrobil dotčený zákon materiálnímu (obsahovému) přezkumu, považovali navrhovatelé oprávněně za precedent, jehož se dovolávali.[4]

Soud v této části odůvodnění (IV.A), se zcela soustředil na vyvrácení zmíněného rozhodnutí pléna jako „nosného“ precedentu pro argumentační linii navrhovatelů, přitom však opustil podstatu přezkoumávané věci. Tedy v jeho argumentaci nelze nalézt přesvědčivé důvody, proč nelze považovat amnestii za právní předpis, přestože jak bude uvedeno níže, tak absence znaků „standardního“ právního předpisu z hlediska formálního, není pro materiální přezkum ústavnosti překážkou. A to jak z hlediska doktrinálního, tak i na základě kontinuální judikatury soudu, kterou sám paradoxně zmiňuje.

Argumentační zlom mezi kontinuálně deklarovaným materiálním pojetím pramenů práva, „*dle něhož klasifikaci pramenů práva nutno odvinout v první řadě od obsahu právní normy*“[5] (bod 16), nastává v bodech následujících, kde toto pojetí soud zcela opouští a začíná formálně argumentovat pro podporu závěru, že amnestie není „jiným právním předpisem“, ale jen aplikací práva, jež není přezkoumatelná v řízení dle § 64 odst. ZUS (aktivní legitimace senátorů).

Soud mimo jiné uvádí „*Nelze si však nevšimnout specifčnosti amnestijního rozhodnutí, jež spočívá v*

tom, že oproti (standardnímu) právnímu předpisu nemá všechny jeho obsahové znaky,...“ a opouštějíc hledisko obsahu normy, začíná argumentovat formálními znaky „standardního právního předpisu“, ve smyslu „....jestliže neobsahuje opakovatelné pravidlo (je naopak jednorázové); přitom právě trvalost je významným znakem obecné normy (dojde-li k naplnění normy, platí dále pro budoucí případy daného druhu), což v případě amnestijního rozhodnutí neplatí.....“, přitom sám soud zmiňuje řadu výjimek z principu „trvalosti“ právní normy, které obsahově splňují náležitosti právního předpisu, byť postrádají opakovatelné pravidlo. Kupříkladu (zákon o státním rozpočtu, výčtové restituční zákony a další), u kterých je „nestandardní“ povaha dána specifickým předmětem regulace (tedy nestandardním, obdobně jako u amnestie), a to včetně tzv. zákonů ad hoc, které i přes své jednorázové účinky jsou nepochybně právními předpisy. Je tedy zřejmé, že požadavek trvalosti obecného normativního aktu (jiného právního předpisu) není neprolomitelný. Dále soud uvádí „Odlišnost panuje i v rovině formální (názvem jde o rozhodnutí), jakož i funkcionální, neboť neplní roli právního předpisu, nýbrž výjimky z něj“, přičemž výjimkám z pravidla svědčí i výše zmiňované rozhodnutí soudu sp.zn. US PL 27/09, které relativizuje právě formální znaky („Ústavní zákon č. [195/2009](#) Sb. je ústavním zákonem pouze formou, nikoli ale svým obsahem.....“) a rovněž argumentace funkcionalitou amnestie zůstává v rovině zcela formální a nijak se nezabývá obsahovou, respektive normativní stránkou amnestie.

Nelze se ubránit dojmu, že soud v této části odůvodnění, uváděním argumentů pro i proti, se vyhýbá nutnosti explicitně vyjádřit, zda amnestii lze považovat za „jiný právní předpis,“ či nikoli, aby se v závěru přiklonil k názoru, že spíše nikoli, ale to jen proto, aby podepřel konečný autoritativní verdikt o nepřezkoumatelnosti amnestie jako takové (viz níže).

V druhé části odůvodnění (IV.B) soud vrší argumenty pro závěr o formální nepřezkoumatelnosti amnestie, a to na základě vytvořené konstrukce amnestijního rozhodnutí, jako z Ústavy odvozeného normativního aktu sui generis (jediného svého druhu), principiálně nepřezkoumatelného a tedy i nezrušitelného, z čeho implicitně vyplývá, že jako takový může být i v rozporu s ústavou (v širším pojetí).

Východisko k vynětí amnestie ze soudního přezkumu je dovozeno z „....obsahového (materiálního) vymezení amnestie jako prerogativu exekutivy...“ (bod 21), přičemž toto „materiální“ vymezení obsahuje plně formální znaky.

Především je nutné se ohradit proti argumentačnímu směšování institutů individuální milosti a obecné amnestie, kdy udělení milosti je nesporně aplikací práva, kdežto rozhodnutí o amnestii je pramenem práva, který z hlediska formálních náležitostí, obecnosti normativních účinků a svými důsledky je diametrálně jiným institutem než milost. Proto nemůže být institut milosti relevantním zdrojem podpory argumentační linie soudu, a kde tak soud činí (body 22, 23, 25), činí tak z argumentační nouze a s rizikem nepřijatelnosti takové argumentace. Dále je třeba zdůraznit, že na podstatu řízení, jímž je jen aboliční část amnestie, mají vyvozené závěry o povaze amnestie (např. bod 29), nutně pouze relativní platnost, protože nezohledňují zásadní specifika abolice (obsahová, z hlediska účinků[6], viz níže).

Soud vymezil amnestii jako ústavní prerogativu prezidenta, který je typovým příkladem v systému dělby moci, jehož účelem je „modifikovat účinky nebo následky ukončeného anebo probíhajícího trestního stíhání za účelem naplnění (exekutivou nutně subjektivně definovaného)[7] obecného dobra (skrze společenské milosrdenství, odpuštění či zapomenutí), případně reagovat, s ohledem na politické či trestněpolitické aspekty situace ve státě, na případné dysfunkce moci soudní při jeho dosahování“. Soud na jednu stranu interpretuje účel amnestie a obsah tohoto institutu, což lze chápat jako snahu o jakousi minimální definici parametrů ústavní konformity, přičemž mu to argumentačně slouží pouze k dovození exempce ze soudního přezkumu. Formálně konstruuje amnestii, jako ústavní nástroj moci výkonné pro kontrolu moci soudní, přičemž definuje smysl

ústavního zakotvení institutu a zároveň akceptuje výkon této pravomoci bez jakýchkoli obsahových požadavků.

Obdobně, tvrzení o protismyslnosti soudního přezkumu moci soudní (bod 23), nereflektuje skutečnost, že předmětem přezkumu je akt moci výkonné z iniciativy moci zákonodárné (senátorský návrh), tedy právě takový přezkum obsahově naplňuje dělbu moci (vzájemné vyvažování a kontrolu). Je to právě konstrukce nepřezkoumatelného prerogativu exekutivní moci, jež je ústavněprávním rizikem vedoucím k faktickým posunům v oblasti dělby moci.

A konečně pojetí amnestie jako významného kontrolního mechanismu v rámci dělby moci, popírá i samotným soudem konstatovaná historická koncepce tohoto institutu, jako monarchistického rezidua suverénního panovníka (kdy suverén pravidelně vykonával i moc soudní). Tedy historicky je tento institut spojen se státním zřízením, pro něž byla dělba moci[8] zcela iluzorním pojmem a důrazně nelze souhlasit s implicitním závěrem, že tuto extra-konstitucionální suverénní podobu si tento institut zachovává i v současnosti, při reálně uplatňované dělbě moci na konstitucionálním základě, kde jediným suverénem je lid (čl. 2 odst.1 Ústavy). V tomto kontextu je označení amnestie jako „*typový příklad v tématu dělby moci*“ (bod 23) silně nepřesvědčivé.

Vrátíme-li se k původní úvaze, na téma pojetí právního státu ve formálním nebo materiálním smyslu, tak z hlediska kontinuálního nazírání soudu, které staví na materiálním pojetí[9], si nelze nevšimnout rozporu mezi tím, že soud definuje amnestijní rozhodnutí jako projev obecného „dobra/milosrdenství“ a jako nástroj exekutivy reflektující na „dysfunkce soudní moci“, přičemž toto „obecné“ dobro zužuje na vůli hlavy státu a dysfunkci soudní moci, jako obsahovou složku legitimacy tohoto aktu zcela relativizuje faktické vynětí z přezkumu.

Jestliže soud zachovává a respektuje funkcionalitu amnestie jako reziduální pravomoci suverénního panovníka (referenční znak – nepřezkoumatelnost/nezrušitelnost), nelze to pojmově považovat za akt společenského milosrdenství, nýbrž za akt subjektivního milosrdenství panovníka (prezidenta), které vždy může být v protikladu k společností akceptovanému právnímu a spravedlnostnímu standardu.[10] V této souvislosti se nabízí otázka, zda takto konstruovaná autoritativní pravomoc s účinky na práva a svobody občanů není v přímém rozporu s ústavní koncepcí suverenity lidu (občanů).

Jak bylo uvedeno výše, nelze souhlasit s argumentačním ztotožňováním institutů milosti a amnestie, kdy se klade pojmové rovnítko, ve smyslu „*rozhodující je osoba toho, kdo rozhoduje, nikoliv kritéria, podle kterých se rozhoduje, jelikož zásadně stanovena nejsou*“[11] (bod 25) a zcela se abstrahuje od skutečnosti, že na rozdíl od případné individuální milosti, návrhem dotčená amnestie ovlivnila práva a povinnosti širokého okruhu osob (dle dostupných zdrojů se dotkla více jak 50.000 odsouzených a sama aboliční část několika stovek kauz s konsekvencemi na právní postavení řádově desetitisíců poškozených). V tomto reálném kontextu zejména aboliční část amnestie evokuje nikoli „milosrdenství“, ale spíše mocenskou svévoli[12], která racionální účel ani hodnotové znaky neobsahuje.

Soud při interpretaci vlastních kompetenčních mezí postupoval tak restriktivně, že tím zároveň vyloučil užití obdobně restriktivní metodologie vůči hlavě státu, respektive jeho amnestijní pravomoci. Při zužující interpretaci vnitřních mezí této pravomoci a v rámci věcného přezkumu by soud musel dospět k závěru, že byť kritéria stanovena nejsou, tak to neplatí o mezích legitimacy[13] výkonu této pravomoci a rovněž by se nevyhnul hodnocení dalších relevantních skutečností, jež byly zdrojem silné veřejné kritiky, jako netransparentní procedura a neartikulovaný účel amnestijního rozhodnutí.

Přitom právě silná reflexe společnosti, od které soud zcela abstrahoval (byť je zřejmé, že jak

amnestie sama, tak rozhodnutí soudu má významné účinky na obecné vnímání práva), mohla být reflektována v rámci úvah o obsahových náležitostech amnestie, tím spíše, že je soud sám formuluje. Přirozeně to neznamená, že by se soud měl ve svém rozhodování podřizovat „společenskému diktátu“, ale přinejmenším to zakládá důvod pro nastolení otázky, zda přirozené právní vědomí společnosti nekoreluje s materiálním (hodnotovým) pojetím ústavy a z toho odvozeného požadavku na obsahovou stránku výkonu ústavních pravomocí.

Je poněkud paradoxní, že tak nakonec soud mimoběžně učinil (na vzdory konstatované nepřislušnosti) a nad rámec *ratio decidendi*[14]. A to v části, kde připustil prolomení principu nepřezkoumatelnosti amnestie v tzv. excesivním případě, což implicitně znamená, že návrhem dotčenou amnestií za excesivní nepovažoval. Jaká kritéria mu byla vodítkem, soud neuvedl, ačkoli návrh senátorů právě na to mířil.

Nutno podotknout, že soud při sofistikované deskripci vzájemného vyvažování a kontroly státní moci, pro formu nedoceňuje obsah (účel), tedy naplnění vlastních elementárních funkcí státu (v prvním sledu garanci základních práv a svobod, a to i prostřednictvím trestní represe). Soud veden snahou argumentačně podložit závěr o své formální nepřislušnosti, se vzdal možnosti využít předložený návrh pro alespoň minimální reakci na řetězení řady selhání státu, proti čemuž má soud možnost, také prostřednictvím abstraktní kontroly norem, zasáhnout. Ochrana stability právního prostředí, právní jistoty, důvěry občanů v právo a základních práv a svobod je imperativem pro výkon státní moci v oblasti normotvorby i aplikace práva. V této souvislosti lze zmínit, že v oblasti do níž směřují aboliční účinky amnestie, lze selhání státu shledat jak v nízké efektivitě výkonu trestní pravomoci, tak v extenzivním užití amnestijní pravomoci, ale rovněž i v rezignaci na následnou ústavní reflexi.

Rovněž lze nesouhlasit s vyjádřeným názorem o konstitutivních účincích amnestie, bez rozdílu i v aboliční části (bod 29), tedy v části napadené návrhem senátorů, kdy již na základě gramatické interpretace znění příslušného článku „*Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání*“, tedy nikoli „*zastavuji pravomocně neskončené trestní stíhání*“, je zřejmé, že konstitutivním pro trestní řízení (subjektivní práva a povinnosti) je až příslušné rozhodnutí soudu a nikoli amnestijní rozhodnutí samo (úvahy o zániku trestnosti jsou již překonány). Tedy navrhované zrušení napadeného článku by nemělo retroaktivní účinky, ani by nebylo v rozporu s principem *ne bis in idem*. [15] Pro tento závěr svědčí i úvahy soudu vyjádřené jako orbiter dictum (bod 45), kde soud naznačuje možnost interpretačního suspendování účinků aboličního článku amnestie, prostřednictvím restriktivní interpretace u těch obviněných, kteří se vyhýbali trestnímu stíhání, případně obstrukcemi délku řízení sami významně prodlužovali. Tím ovšem soud vyvrací mimo jiné i vlastní kategorické tvrzení o konstitutivnosti účinků aboličního ustanovení, protože pak by bylo zcela vyloučené, aby obecné soudy v rámci deklaratorního rozhodování interpretačně rozšiřovaly nebo zužovaly konstitutivní účinky amnestie [16]. Taková rozhodnutí by právě naplňovala znaky pravé retroaktivity v trestním právu, jež sám soud považuje za absolutně vyloučené.

Zobecnění konstitutivních účinků amnestie, bez ohledu na předmět řízení (abolice), se rovněž projevuje v rámci interpretace závěrů plynoucích z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Lexa proti Slovenské republice ze dne 23. 9. 2008, stížnost č. 54334/00 (bod 28). V daném případě, předmět přezkumu věcně navazoval na řízení (sp. zn. I. ÚS 30/99 ze dne 28. 6. 1999), v němž Ústavní soud Slovenské republiky řešil, zda amnestijní pravomoc obsahuje i možnost jejího odnětí (zrušení) a s tím související otázku konformity obnoveného trestního řízení ve věci, v níž bylo trestní řízení pravomocně ukončeno rozhodnutím policejního orgánu. Tedy skutková a právní situace byla jiná než v řízení, kde aboliční ustanovení amnestie (jenž nezakládá žádná subjektivní práva) je předmětem ústavního přezkumu v rámci abstraktní kontroly norem.

Z vytvořené premisy amnestijního rozhodnutí, jako obecného normativního aktu sui generis, principiálně nepřezkoumatelného a nezrušitelného, implicitně vyplývá, že buď nemá způsobilost být

ústavně nekonformním nebo se ústavní nekonformita připouští. Jak vnímat tento závěr pod úhlem paradigmatu, že žádný podústavní pramen práva nesmí být v rozporu s ústavou (ústavním pořádkem). Lze tedy interpretovat závěry soudu tak, že prezident je nadán ústavní „normotvornou“ pravomocí a amnestijní rozhodnutí lze považovat za pramen práva nejvyšší právní síly? Protože opačný závěr o nutné toleranci amnestie, byť by byla ústavně nekonformním „předpisem“, je stejně neuspokojivý. Co znamená nepřezkoumatelný a nezrušitelný akt veřejné moci vzhledem k imperativu článku 2 odst.3 Ústavy, který stanoví, že „*státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon*“. Jestliže zákon (ústava) nestanoví konkrétní meze, tak to přirozeně neznamená, že žádné nejsou.[17] Nelze než konstatovat, že „nepřezkoumatelný“ a „jen v mezích zákona“ je obsahově v příkrém rozporu. A paradoxně je to zejména tento článek Ústavy, o který soud opřel výrok o své nepřislušnosti a dovedl tak závěr o exempci amnestie. Otázku, co tento závěr a contrario znamená, si nepoložil, respektive nezodpověděl, včetně toho, zda takto interpretovaný prerogativ není v rozporu s čl. 9 odst. 2 Ústavy („*Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná*“.).

Jestliže soud, byť v „nenormativní“ části rozhodnutí, nekonzistentně vyslovuje právní názor, kterým svůj předchozí autoritativní závěr relativizuje a připouští možnost přezkumu v „excesivním případě“ (myšleno v případě, že výkonná moc bude z hlediska nedefinované proporcionality „zjevně“ mimo ústavní rámec), tak tím současně predikuje situaci, kdy sám vystoupí mimo dovozený ústavní rámec. Abstrahujeme-li od toho, že závěr soudu je mimo pravidla formální logiky (není-li akt formálně přezkoumatelný po obsahové stránce, pak nemůže být obsahová stránka legitimizujícím faktorem pro formální přezkoumatelnost), lze ho interpretovat i tak, že má-li soud poskytnout ochranu před libovůlí výkonné moci, tak jen za předpokladu, že sám bude konat ultra vires. Za obdobně abstraktní je možné považovat i rozhraničení, co je ústavně excesivní, respektive jaké jsou referenční kritéria. Jakkoli jsou tyto úvahy opticky absurdní, tak je jim přirozeným zdrojem závěr o ústavní nepřezkoumatelnosti a nezrušitelnosti amnestie (normativním aktu veřejné moci).

Nic na tom nemění fakt, že soud na závěr mimo nosnou argumentaci formálně vyslovuje, „*že i prezident je při realizaci svého amnestijního oprávnění vázán ústavním rámcem, včetně jeho hodnotového vymezení*“ (bod 42). Jak vnímat toto vyjádření, pokud není reflektováno v nosné části odůvodnění, respektive zmíněná hodnotová maxima neodráží autoritativní výroky soudu. Pouze formální pojetí právního státu připouští hodnocení ústavnosti dle formálních znaků (kompetenčních, procedurálních), čemuž koresponduje i formální vynětí aktu veřejné moci z přezkumu.

Obdobně obtížně srozumitelně lze chápat úvahy soudu o excesu, který by „zjevně“ představoval ohrožení ústavního státu jako takového, vzhledem k tomu, že amnestie je specifickým institutem s výhradními účinky v oblasti trestního práva (abolice, agraciace, rehabilitace). Přičemž návrhem dotčená amnestie není excesivně vnímána, přestože napadená aboliční část dopadá i na trestné činy kategorie zločinů a zvláště závažných zločinů[18], a tedy je ve zjevném rozporu s jak hodnotovými východisky společenského „milosrdenství“, tak s účelem trestního zákoníku, ve smyslu důvodové zprávy „*Plně zajistit ochranu občanských práv a svobod a dalších hodnot garantovaných Ústavou a Listinou základních práv a svobod*“.

Pro testování přiměřenosti ústavní konformity abolice v tomto směru soud disponuje komparativními precedenty (některé i uvádí „*viz Spolkový zákon ze dne 9. 5. 1985 o amnestii (BGBl. Nr. 204/1985), ..., v níž bylo vyhlášeno mj., že se trestní stíhání nezahájí nebo, bylo-li zahájeno, zastaví, pakliže bylo trestní jednání spácháno před 15. 5. 1975 a nemůže být uložen trest vyšší než tři roky odnětí svobody*“) (bod 39), kde lze pozorovat zřejmý nepoměr v diskvalifikaci trestního práva u trestných činů se sazbou „nepřevyšující tři roky odnětí svobody“ u rakouské amnestie a „nepřevyšující deset let odnětí svobody“ u napadené amnestie. Protože soud použil tento příklad jen k odůvodnění formální amnestijní pravomoci, zůstala ústavní rovina racionality a hodnotové konformity daných kritérií bez reflexe.

Nezbývá než konstatovat, že soud se z právně nepřesvědčivých důvodů formálně zřekl přezkumu exekutivního normativního aktu, což je v rozporu s doktrínou materiálního pojetí právního státu, kterou od počátku kontinuálně buduje[19]. Soud nevyužil potenciál návrhu a výkon své přezkumné pravomoci zúžil na sofistikovaně artikulovaný právní názor o své nepříslušnosti a tak rezignoval na zodpovězení navrhovateli předložených otázek. V rozhodnutí soudu absentují relevantní odpovědi, respektive samo rozhodnutí generuje další otázky. Samotný výrok nenabízí, ve smyslu de constitutione ferenda, jakoukoli oporu pro zachování institutu amnestie jako výsadní personální pravomoci hlavy státu a naopak vyvolává otázku, zda jako „monarchistické reziduum“ je tento institut slučitelný s konstitucionálními principy dělby moci, jakkoli se paradoxně soud při své argumentaci na ně odvolává. Nelze se ubránit dojmu, že konstrukce amnestie jako nekontrolovatelného prerogativu hlavy státu, představuje ústavně nebezpečný precedent. Tím spíše, že výkon této pravomoci může být zjevně v rozporu s ústavními (právními) principy, které korespondují s obecnou představou o právu a spravedlnosti. Nutno podotknout, že uvažovanému přesunutí této pravomoci směrem k zákonodárné moci (viz rámcové úvahy soudu) nebrání ani úplné vypuštění amnestie jako ústavního institutu, protože k přijetí zákonného aktu amnestijní povahy nepotřebuje zákonodárce zvláštního ústavního zmocnění.

Vyjádřené „pochopení“ soudu směrem k navrhovatelům, respektive poškozeným a veřejnosti, nepředstavuje relevantní reakci orgánu ochrany ústavnosti, jestliže se před tím zřekl možnosti uplatnit svou pravomoc a poskytnout efektivní ochranu dotčeným ústavním principům a základním právům. V tom smyslu je rovněž vnímáno obiter dictum, kde soud připustil možnost přezkumu amnestijního rozhodnutí za situace, kdy by bylo v rozporu s materiálním jádrem ústavy, respektive za ohrožení ústavního státu jako takového. Myslím, že se nabízí asociace s cimrmanovským pojetím bájných rytířů v hoře Blaník, kteří vyjedou k obraně národa, až bude nejhůř, přičemž ještě nikdy nebylo tak špatně, aby nemohlo být ještě hůř.

Na závěr lze vyjádřit zklamání, že většinový názor pléna neodráží východiska obsažená v disentních stanoviscích předsedy soudu P.Rychetského a soudkyně I.Janů, s nimiž je možno se plně ztotožnit.

Mgr. Petr Němeček

[1] Kdy výkon veřejné moci nesmí být pouze formálně v mezích práva, ale současně musí být materiálně (hodnotově) v souladu s principy na kterých spočívají normy (ústavní pořádek ČR) delegující příslušné veřejnoprávní pravomoci.

[2] sp. zn. Pl. ÚS 27/09 „Artikuluje-li Ústavní soud nezbytnost vztahování kategorie ústavních zákonů do rámce pojmu "zákon" v čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy z pohledu přezkumu jejich souladu s čl. 9 odst. 2 Ústavy, a to s případnými derogačními důsledky, činí tak v návaznosti na svoji judikaturu počínající klíčovým nálezem sp. zn. Pl. ÚS 19/93 a činí tak v souladu s hodnotami a principy, jimiž se řídí ústavní systémy v demokratických zemích.“

[3] „V usnesení ze dne 1. září 2009 č. j. Pl. ÚS 24/09-16 o odkladu vykonatelnosti rozhodnutí prezidenta republiky č. [207/2009](#) Sb., o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Ústavní soud konstatoval, že předmětné rozhodnutí má smíšenou povahu: obsahuje prvky normativního právního aktu a zároveň ho nutno považovat za akt aplikace uvedeného ústavního zákona. Pro uvedené dospěl Ústavní soud k závěru, dle něhož prvky normativního právního aktu (a to prováděcího), jež jsou obsaženy v uvedeném rozhodnutí prezidenta republiky, zakládají důvodnost postupu dle citovaného ustanovení § 70 odst. 3 zákona č. [182/1993](#) Sb.“

[4] Je relevantní nejen k právní povaze amnestie, ale rovněž směrem k vymezení kompetence soudu.

[5] sp. zn. Pl. ÚS 24/99 ze dne 23. 5. 2000 (N 73/18 SbNU 135; 167/2000 Sb).

[6] Aboliční ustanovení má účinky pro futuro a nejsou tedy jednorázově konzumovány účinností aktu

(na rozdíl od agraciace nebo rehabilitace)

[7] Nelze souhlasit s „nutně subjektivním vymezením“ amnestie. Tradiční participace ministerstva spravedlnosti při stanovení amnestijních kritérií, by měla směřovat k jejich „objektivitě“.

[8] Principy současného pojetí dělby moci se začínají prosazovat až na přelomu 18 a 19 století (Charles Louis Montesquieu)

[9] Lze odkázat na judikaturu Ústavního soudu, kde např. v nálezu sp.zn. I.ÚS 1849/08 ze dne 18. 2. 2010 uvedl „Příklon k materiálnímu pojetí právního státu znamená, že orgány veřejné moci jsou povinny se pohybovat nejen z hlediska formálního v hranicích svých pravomocí a kompetencí stanovených ústavním pořádkem a zákony, ale že výkon těchto pravomocí musí být také po obsahové (materiální) stránce v souladu s určitými základními principy, většinou vyjádřenými v ustanoveních ústavního pořádku, která garantují základní práva a vytvářejí hodnotovou bázi ústavního pořádku. V případě výkonu pravomoci a kompetence orgánu veřejné moci je tedy podstatné sledovat také účel, k němuž uplatnění pravomoci směřuje, jakož i prostředky, jichž je přitom používáno“.

[10] Kontrasignace premiéra, kdy není známo ani kde a v jakých souvislostech tak učinil (s odkazem na utajení), nemá zjevně pro obsahovou konformitu relevanci.

[11] Přesto soud kritéria stanoví, např. společenské milosrdenství.

[12] Svévůli evokuje i netransparentní procedura přijetí amnestijního rozhodnutí, vzdor ústavní tradici, že na přípravě tohoto aktu participuje rozhodující měrou ministerstvo spravedlnosti.

[13] Legitimita - v právní teorii vymezuje požadavek ospravedlnitelnosti platného práva.

[14] Nosných důvodů, byť se tak soud dostal do schizofrenní situace, ve smyslu horizontální koncepce závaznosti vlastních právních názorů „zdali i pro posouzení identity a změny právního názoru vyjádřeného v nálezu Ústavního soudu platí diferenciace přítomná v teorii precedentu [tedy distinkce mezi ratio decidendi a obiter dictum]. Kloním se k názoru, že tomu tak není. Vede mne k němu jednak argument vnitřní konzistentnosti a nerozpornosti právních názorů (judikatury) Ústavního soudu a jednak argument obecné závaznosti právních názorů Ústavního soudu (v řadě případů stěžejně rozeznatelný rozdíl mezi ratiem a dictem by mohl vést ke zpochybňování důsledků plynoucích z čl. 89 odst. 2 Ústavy).“ Viz Holländer, P. Změna právního názoru v judikatuře Ústavního soudu, in: Kokeš M. - Pospíšil I. (ed.), In dubio pro libertate. Úvahy nad ústavními hodnotami a právem. Pocta Elišky Wagnerové u příležitosti životního jubilea. Brno 2009, s. 89 násl., na s. 98.

[15] Uvedený závěr platí pro nepravomocně ukončená trestní řízení. Případně retroaktivním, ve smyslu pravé retroaktivity, by mohlo být jen derogační rozhodnutí soud s účinky ex tunc.

[16] Lze podotknout, že vzhledem k jasné dikci rozhodné podmínky (délky trestního stíhání) v hypotéze právní normy, bude případná restriktivní interpretace vždy sporná, respektive na úkor právní jistoty.

[17] sp.zn. Pl. ÚS 27/09 „Ústavní soud stojí na stanovisku, dle něhož je platnost ústavního zákona (jakékoli právní normy) dána naplněním všech tří uvedených podmínek: podmínky procedurální, podmínky kompetenční (zmocňovací) a podmínky materiální (souladu s nezměnitelnými principy demokratického právního státu)“.

[18] Trestní zákoník č. [40/2009](#) Sb. §14 odst. (3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

[19] sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993 (N 1/1 SbNU 1; 14/1994 Sb.) „Naše nová Ústava není založena na hodnotové neutralitě ... ale ... podmiňuje právo respektováním základních konstitutivních hodnot demokratické společnosti a těmito hodnotami také užití právních norem měří“.

Další články:

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Průlomový postup Ústavního soudu ve věci práva na zákonného soudce a spravedlivý proces](#)
- [Limity přístupu k Ústavnímu soudu při ustanovení procesního opatrovníka](#)
- [Judikatura ÚS ve věci udělování státního občanství](#)
- [Nález Pl. ÚS 2/25: když Ústavní soud dokáže být skutečným ochráncem lidské důstojnosti](#)
- [Mobilizace ozbrojených sil v ČR a postavení odmítačů boje: právní analýza a návrhy legislativních úprav](#)
- [Zákaz změny k horšímu \(reformace in peius\) se neuplatní u nákladových výroků](#)
- [Make Důvodová zpráva great again](#)
- [Nález Ústavního soudu k privilegovanému postavení pohledávek státu v insolvenčním řízení](#)
- [Další „válka“ soudů - tentokrát o tarifní hodnotě ve věcech neoprávněných zásahů do osobnostních práv](#)
- [Pravý souběh funkcí - Ústavní soud vyjasnil otázku kogentních limitů smluvní volnosti](#)